

DOI: <https://doi.org/10.54937/2026.9788056112410.267-276>

ETICKÉ A MORÁLNE VÝZVY VYUŽÍVANIA DIGITÁLNYCH TECHNOLOGIÍ VO VYSOKOŠKOLSKOM PROSTREDÍ

ETHICAL AND MORAL CHALLENGES OF USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION

MARTIN PINKOŠ

Katolícka univerzita v Ružomberku/ Teologická fakulta, Hlavná 89, 041 21 Košice
Email: martin.pinkos@ku.sk
ORCID iD: 0009-0008-5031-4637

ABSTRAKT

Rozmach digitálnych technológií zásadným spôsobom mení charakter vysokoškolského vzdelávania, otvára nové príležitosti pre učenie, výskum a medzinárodnú spoluprácu, no zároveň prináša aj početné morálne a etické výzvy. Cieľom príspevku je analyzovať tieto výzvy z perspektívy akademickej integrity a formovania hodnôt v digitálnom priestore. Osobitná pozornosť je venovaná interdisciplinárnemu prepojeniu s teológiou, ktorá poskytuje antropologický rámec pre chápanie človeka ako bytosti stvorenej na obraz Boha – teda ako osoby s prirodzenou dôstojnosťou, slobodou a zodpovednosťou. Teologická reflexia umožňuje prehĺbiť etické chápanie digitalizácie nielen ako technického, ale aj duchovného a morálneho fenoménu, ktorý ovplyvňuje ľudské vzťahy, komunikáciu a vnímanie pravdy. Príspevok navrhuje rámec pre eticky a teologicky udržateľné využívanie digitálnych nástrojov vo vysokoškolskom prostredí s dôrazom na osobnú zodpovednosť, transparentnosť a hodnotové zakotvenie vzdelávania.

Kľúčové slová: *akademická integrita, digitálne technológie, umelá inteligencia, techno-morálna formácia*

ABSTRACT

The rise of digital technologies is fundamentally changing the nature of higher education, opening up new opportunities for learning, research, and international collaboration, but also posing numerous moral and ethical challenges. The aim of this paper is to analyze these challenges from the perspective of academic integrity and the formation of values in the digital space. Special attention is paid to the interdisciplinary connection with theology, which provides an anthropological framework for understanding man as a being created in the image of God—that is, as a person with natural dignity, freedom, and responsibility. Theological reflection allows us to deepen our ethical understanding of digitalization not only as a technical phenomenon, but also as a spiritual and moral one that influences human relationships, communication, and the perception of truth. The paper proposes a framework for the ethically and theologically sustainable use of digital tools in higher education, with an emphasis on personal responsibility, transparency, and the value-based foundation of education.

Keywords: *academic integrity, digital technologies, artificial intelligence, techno-moral formation*

ÚVOD

Digitalizácia je mnohými chápaná predovšetkým ako technický problém, no aby sme pochopili účinky a dôsledky digitalizácie, hĺbku digitálnych zmien, nemôžeme sa pozerat' na technológiu iba ako na stroj. Práve naopak, musíme sa obrátiť na ľudí, ktoré majú svoje potreby a túžby, pretože sú to tieto faktory, ktoré digitálnu zmenu poháňajú. Sú to ľudia, ktorí technológiu vymýšľajú a rovnako by to mali byť ľudia, ktorí by ju mali využívať dobre [1]. Súčasne je dôležité vnímať rozdiel medzi používateľmi technológií, ktorí s nimi vyrastali a tými, ktorí sa s technológiami oboznámili až v dospelosti. Prenska definuje dve skupiny vo vzťahu k digitálnym technológiám. Generáciu mladých, ktorí sa už narodili do prostredia nových technológií (používajú ich na každodennej báze) nazval digitálni domorodci („*digital natives*“). Tí, ktorí sa nenarodili do digitálneho sveta, ale v určitej fáze svojho života si technológie osvojili, sa nazývajú digitálni prisťahovalci („*digital immigrants*“) [2]. Obe skupiny sa musia s digitalizáciou, ktorá priniesla masívny prístup k informáciám, flexibilné formy učenia a nové možnosti spolupráce vysporiadať. Dochádza k presunu výkonu do online prostredia, narastá tlak na rýchlosť a produktivitu, menia sa motivačné štruktúry a stávame sa zraniteľnými voči podvádzaniu či manipulácii v online prostredí. V tejto dynamike už nejde iba o technické nasadenie nástrojov, ale aj o formáciu osoby a jej charakteru. Táto typológia nie je v práci samoúčelná: upozorňuje, že rôzne generácie vstupujú do akademického života s odlišnými digitálnymi návykmi a očakávaniami. V ďalších častiach sa k nej vraciame pri vysvetľovaní motivácií a racionalizácií akademickkej nečestnosti a pri návrhu techno-morálnej formácie. Cieľom príspevku je ukázať, že akademická integrita v prostredí digitalizácie (online zdroje, kontraktové podvádzanie, generatívna umelá inteligencia) nie je iba otázkou kontroly a sankcií, ale predovšetkým otázkou formácie charakteru študenta a kultúry univerzity. V centre pozornosti je prepojenie akademickkej integrity s teologicko-antropologickým pohľadom na osobu a s rozvojom čností v konkrétnych digitálnych praktikách. Metodologicky ide o teoreticko-koncepčný príspevok: (a) syntetizuje kľúčové poznatky zo súčasnej literatúry o akademickkej integrite a akademickkej nečestnosti v online prostredí, (b) interpretuje ich vo svetle etiky čností a teologickej antropológie a (c) navrhuje rámec techno-morálnej formácie ako praktický most medzi pravidlami a hodnotovou výchovou. Zvolený prístup je vhodný najmä tam, kde rýchly technologický vývoj (najmä generatívna AI) predchádza schopnosť inštitúcií vytvárať stabilné a zmysluplné normy konania. Aktuálne výskumy akademickkej integrity sa intenzívne venujú digitalizácii, online hodnoteniu a generatívnej AI, pričom rastie dôraz na dizajn hodnotenia, ktorý podporuje poctivú prácu a na jasné pravidlá používania AI. Menej rozpracované však ostáva hodnotové a duchovné ukotvenie integrity – najmä otázka, ako formovať vnútorné motivácie študentov tak, aby technológie slúžili pravde, spravodlivosti a dôstojnosti.

1 AKADEMICKÁ INTEGRITA

Akademická integrita je interdisciplinárny pojem, ktorý tvorí základ pre všetky aspekty a úrovne vzdelávania. V tomto príspevku ju chápeme predovšetkým pozitívne: ako vnútorný záväzok akademickkej komunity konať pravdivo, férovo a zodpovedne vo výučbe, výskume aj službe. Jej jadrom sú hodnoty čestnosti, dôvery, spravodlivosti, rešpektu, zodpovednosti a odvahy, ktoré umožňujú premieňať ideály na konkrétne akademické praktiky (hodnotenie, citovanie, spolupráca, používanie asistenčných technológií). Akademická integrita preto nie je iba „problémom študentov“, ale vyžaduje si angažovanosť všetkých zainteresovaných strán v akademickej komunite – študentov, pedagógov, výskumníkov, vedenia aj tvorcov politik [3]. Keď sa tieto hodnoty oslabia, prejavujú sa v konkrétnych formách akademickkej nečestnosti; týmto patologickým javom sa venuje nasledujúca kapitola.

V posledných rokoch si všetky zainteresované strany zapojené do vysokoškolského vzdelávania čoraz viac uvedomujú, že akademická integrita je rýchlo sa meniacia a mnohostranná oblasť, ktorá so sebou prináša príležitosti aj hrozby. Kľúčovými faktormi, ktoré prispeli k tomu, že sa akademická integrita stala kritickou otázkou, sú mobilita študentov, masovosť vysokoškolského vzdelávania, čoraz rozmanitejší profil študentov (pracujúci popri štúdiu, online), neobmedzený rast globálneho online prostredia, dosah a vplyv sociálnych médií, pokrok a rýchla diverzifikácia umelej inteligencie (AI, Artificial Intelligence) vrátane vývoja nových technologických vzdelávacích modelov [4]. V praxi to znamená, že integritu treba budovať proaktívne – cez jasné očakávania, dizajn hodnotenia podporujúci poctivú prácu a syste-

matickú hodnotovú formáciu. Až na tomto pozadí dáva zmysel analyzovať konkrétne prejavy narušenia integrity v digitálnom prostredí (plagiátorstvo, kontraktové podvádžanie či zneužívanie AI).

1.1 NARUŠENIE AKADEMICKÉJ INTEGRITY – AKADEMICKÁ NEČESTNOSŤ

Kým predchádzajúca kapitola vymedzila akademickú integritu ako pozitívny záväzok k hodnotám, táto kapitola opisuje patologické javy, ktoré vznikajú pri ich porušení. Podvádzanie a nečestnosť patria k trvalým javom ľudského správania. Vo všeobecnosti môžeme podvádžanie definovať ako úmyselné porušenie pravidiel s cieľom získať nezaslúženú výhodu – či už materiálnu, symbolickú alebo statusovú. Zahŕňa v sebe klamstvo (skreslenie reality), nespravodlivosť (porušenie férovej súťaže) a zneužitie dôvery (prostredie verí, že výsledok je poctivý). Psychologické a sociologické výskumy ukazujú, že ľudia podvádžajú najmä tam, kde sa stretáva silný tlak na výkon a vnímanie nízkeho rizika odhalenia. Nečestnosť teda nie je iba individuálnou slabosťou charakteru, ale aj produktom prostredia, ktoré podvádžanie umožňuje alebo ticho toleruje [5].

Vysokoškolské vzdelávanie nie je voči podvádžaniu imúnne, čo dokazujú výskumy a pokračujúce dôkazy o akademicknej nečestnosti. Sektor vzdelávania zohráva dôležitú úlohu pri zmiernení takéhoto správania, pretože má potenciál ovplyvňovať rozvoj študentov, vybaviť ich vedomosťami a zručnosťami v súvislosti s etickým rámcom pre rozhodovanie a morálne uvažovanie v širšom zmysle. Výskumy tiež naznačujú, že vlastnosti absolventov, ako je etické uvažovanie (alebo jeho nedostatok), sa prenášajú do profesionálneho pracovného prostredia, čo ďalej zdôrazňuje dôležitosť vysokoškolského vzdelávania pri rozvoji študentov v tomto ohľade [6].

Zvyky podvádzať sa u vysokoškolských študentov pravdepodobne vyvíjajú už dávno predtým, než nastúpi na vysokú školu. Väčšina študentov je už počas stredoškolských štúdií vystavená významnej kultúre podvádžania. Viac ako dve tretiny vysokoškolských študentov uvádzajú, že sa v predchádzajúcom roku dopustili nejakej formy akademickej nečestnosti. Zdá sa, že dochádza k určitým zmenám, keďže niektoré typy podvádžania, ktoré študenti sami uvádzajú, sa zdajú byť na vzostupe (napr. podvádžanie v spolupráci s inými) a niektoré naopak na ústupe (napr. plagiátorstvo písomných prác, keďže túto prax nahrádza plagiátorstvo prostredníctvom internetu) [7]. Pred rozšírením AI bolo výrazné plagiátorstvo, kedy študenti používali rôzne techniky preberania cudzích myšlienok. Turnitin (portál zaoberajúci sa plagiátorstvom) uvádza niekoľko typov plagiátov: klon (kopírovanie práce niekoho iného od slova do slova bez uvedenia zdroja a prezentácie práce akoby to bola originálna tvorba), kopírovanie (doslovné kopírovanie a vkladanie obsahu z jedného zdroja bez vykonania akýchkoľvek zmien alebo doplnení textu), nájsť a nahradiť (nahradenie určitých slov alebo fráz synonymami alebo podobnými výrazmi, no zachovanie základných myšlienok alebo štruktúry zdrojového materiálu), remix (preberanie obsahu z rôznych zdrojov, parafrázovanie informácií, a následné kombinovanie takéhoto obsahu), recyklácia (opätovné používanie vlastnej práce bez riadneho citovania), hybrid (kombinovanie častí so správne citovanými zdrojmi s časťami, ktoré sú skopírované, a bez korektného citovania zdrojov), zmes (kombinovanie častí skopírovaného textu z viacerých zdrojov bez korektného citovania zdrojov), chyba 404 (odkazovanie na zdroje, ktoré buď neexistujú alebo poskytujú nepresné informácie o zdrojoch), agregát (práca, ktorá obsahuje korektné citácie zdrojov, ale samotná práca obsahuje málo originálnej tvorby autora) [8].

Digitalizácia vysokoškolského prostredia zásadne zmenila podobu aj možnosti akademického podvádžania [9]. Prvou vlnou bola „internetová“ etapa, v ktorej sa vďaka ľahko dostupným online zdrojom a jednoduchosti kopírovania rozšírilo najmä plagiátorstvo. Reakciou bola masívna implementácia antiplagiátorských systémov a väčší dôraz na výučbu akademického písania a citovania. MacFarlane a kol. však upozorňujú, že technické nástroje samy osebe problémy neriešia – môžu zvýšiť pravdepodobnosť odhalenia, ale nezachytia šedé zóny a neriešia motívy študentov [10]. Druhou etapou digitalizácie bol nástup online služieb a organizované contract cheatingu. Na internete sa etablovali portály ponúkajúce vypracovanie seminárnych, záverečných či diplomových prác „na mieru“. Tieto služby sa prezentujú ako „študijná pomoc“, v skutočnosti však často fungujú ako profesionálny outsourcing. Dawson vo svojej pilotnej štúdií ukázal, že vyučujúci majú problém spoľahlivo rozlíšiť originálne práce študentov od textov zakúpených od takýchto služieb [11]. V súčasnosti je pre študentov v akejkoľvek oblasti vzdelávania mimoriadne jednoduché zaplatiť tretej strane, aby za nich vykonala ich úlohu. Na mieru pripravené vypracovania zadaní ponúkajú stovky spoločností a mnohé webové portály majú sekcie venované

„akademickému písaniu“. Môžu obsahovať tisíce vopred vypracovaných zadaní, ktoré sú k dispozícii za určitý poplatok. Poplatok za úlohu sa určuje podľa témy, termínu a požadovaného štandardu. Prvé známe prípady týkajúce sa využívania platených tretích strán sa objavili v 70. rokoch 20. storočia, no možno predpokladať, že táto činnosť existuje už oveľa dlhšie. Internet túto transakciu výrazne uľahčil a služby prípravy úloh ponúkajú mnohé spoločnosti, ktoré sú už dlhodobo etablované na trhu a majú vysoko profesionálnu marketingovú kampaň, ktorou oslovujú priamo študentov [12]. Treťou etapou je rozmach online výučby, urýchlený pandémiou COVID-19. Čoraz viac zadaní a hodnotenia prebieha v prostredí, kde študent pracuje mimo priamej fyzickej kontroly. V takom prostredí sa o to viac ukazuje, že integrita nemôže byť založená len na dohľade a kontrole, ale na štruktúre úloh a kultúre vzdelávania [13].

1.2 DÔVODY AKADEMICKÉJ NEČESTNOSTI

V súvislosti s dôvodmi akademickej nečestnosti a porušovaním akademickej integrity študentov v digitálnom prostredí, boli identifikované rôzne faktory, ktoré prispievajú k tomuto javu. Holden, Norris a Kuhlmeier identifikovali štyri hlavné skupiny faktorov: individuálne, inštitucionálne, súvisiace s formou výučby a špecifické pre hodnotenie. Individuálne faktory zahŕňajú nedostatok zručností pri manažovaní času, nepochopenie učiva, nezáujem o predmet, túžbu po lepšom hodnotení, strach z neúspechu a morálne hodnoty a postoje študenta. Inštitucionálne faktory môžu zahŕňať kompetitívne akademické prostredie, nedostatočnú podporu a zdroje, ako aj nedostatok informácií o dôsledkoch porušovania akademickej integrity. Faktory súvisiace s formou výučby sa týkajú jednoduchého prístupu k informáciám v digitálnom prostredí a nedostatku priameho dohľadu pri skúškach. Faktory špecifické pre hodnotenie zvažujú, ako metódy a formáty hodnotenia môžu ovplyvniť akademickú nečestnosť, napr. ak je dôraz kladený na zapamätanie si faktov namiesto kritického myslenia [14].

Výskum založený na teórii tzv. „trojuholníka podvodu“ navrhuje, že na to, aby došlo k podvádzaniu, musia byť splnené tri podmienky: príležitosť, motivácia, tlak alebo potreba a racionalizácia alebo postoj. Všetky tri podmienky sú pozitívnymi prediktívnymi faktormi podvodného správania študentov. Príležitosť nastáva, keď študenti vnímajú, že majú možnosť podvádzať bez toho, aby ich prichytili. K tomuto vnímaniu môže dôjsť vtedy, ak sa domnievajú, že vyučujúci a administratívni pracovníci prehliadajú zjavné podvádzanie, alebo ak študenti vidia podvádzať iných alebo dostávajú odpovede od iných študentov. Druhá podmienka, motivácia, tlak alebo potreba, môže pochádzať z rôznych zdrojov, ako sú samotný študent, rodičia, rovesníci, zamestnávateľia a univerzity. Tlak, ktorý študenti pociťujú, aby dosiahli dobré hodnotenie, a túžba byť vnímaní ako úspešní, môžu vytvoriť motiváciu podvádzať. Napokon, racionalizácia podvodného správania môže nastať, keď študenti vnímajú podvádzanie v súlade so svojou osobnou etikou a veria, že ich správanie je v medziach prijateľného konania [15]. Miles, Campbell a Ruxton zhrňujú dôvody študentského podvádzania a akademickej nečestnosti: vplyv rovesníkov a noriem („keď podvádžajú iní, je to akceptované“), vnímanie rizika a trestu (nízka pravdepodobnosť odhalenia / nekonzistentné sankcie), dostupnosť technológie a internetu (ľahká dostupnosť zdrojov, esejových služieb), vyučovacie prostredie (štýl učiteľa, veľké triedy), typ hodnotenia (niektoré formy núkajú viac príležitostí), tlak a stres (výkon, obavy zo zlyhania, finančné/rodinné tlaky), morálne uvažovanie a postoje (morálna ambivalencia) [16].

1.3 AKADEMICKÁ INTEGRITA A UMELÁ INTELIGENCIA

Aktuálnou výzvou je využívanie AI vo vzdelávaní. Ide o systém počítačových algoritmov a programov, ktorý dokáže vykonávať úlohy, no zvyčajne vyžaduje ľudskú inteligenciu. Nachádzame ju v softvérových programoch, ktoré používame v každodennom živote, napr. na platformách ako YouTube, Meta (Facebook), Google Translate, Google Maps a ďalších. Tieto „inteligentné systémy“ sú zabudované do systémov, ktoré majú schopnosti v oblasti spracovania obrazu, rozpoznávania reči, rozhodovania, prekladu jazykov a dokonca aj umelej kreativity. Jedným z konkrétnych nástrojov AI, ktorý si získal obrovskú popularitu (aj vo vzdelávaní), je ChatGPT (Chat Generative Pre-trained Transformer). ChatGPT je vopred vytrénovaný jazykový model generovania textu vyvinutý spoločnosťou OpenAI. Má schopnosť rozumieť a generovať text podobný ľudskému na základe vstupných údajov, ktoré dostane. Okrem toho bol trénovaný na obrovskom množstve údajov, čo mu umožnilo naučiť sa vzory, štýly a zložitosti ľudského jazyka, čím sa stal pozoruhodným nástrojom pre komunikáciu [17]. Ako sa AI-nástroje stá-

vajú dostupnejšími, vzniká hrozba, že študenti budú využívať pokročilé nástroje umelej inteligencie na umelé zlepšovanie svojich výkonov alebo dokonca na sofistikované formy podvádzania.

Dnes už akademická integrita nie je okrajovou témou, ale stala sa jedným z kľúčových problémov kvality vysokoškolského vzdelávania práve kvôli rýchlemu rozšíreniu AI. Vo vysokoškolskom prostredí sa stala takmer univerzálnym nástrojom, no pravidlá jej etického používania zaostávajú, čo vytvára neustále množstvo „šedých zón“ a nových foriem podvádzania. Veľké prieskumy naznačujú rýchly nárast používania AI študentmi, no vzdelávacie inštitúcie často nestíhajú s jasnými vnútornými politikami a tréningom. Niekoľko prieskumov vykonaných v rokoch 2024 a 2025 odhalilo, že významná väčšina študentov používa AI vo svojom štúdiu. Globálny prieskum *Digital Education Council* zistil, že 86 % študentov používa umelú inteligenciu vo svojom štúdiu, pričom 54 % ju používa týždenne a takmer jeden z piatich ju používa denne. Najpoužívanejším nástrojom je ChatGPT (používa 66 % študentov), najčastejšie na vyhľadávanie informácií (69 %), kontrolu gramatiky (42 %), sumarizáciu dokumentov (33 %), parafrázovanie (28 %), či tvorbu prvého draftu textu (24 %). AI je teda vnímaná predovšetkým ako kombinácia Google a jazykového pomocníka [18]. Táto vysoká miera využívania sa odzrkadľuje aj v iných prieskumoch. V prieskume Chegg, ktorý sa uskutočnil medzi 11 706 vysokoškolákmi v 15 krajinách zistil, že 80 % študentov na celom svete používa AI na podporu svojho vysokoškolského štúdia [19]. Prieskum vo Veľkej Británii (*HEPI/Kortext – Student Generative AI Survey 2025*) uvádza, že používanie AI medzi vysokoškolákmi prudko narástlo (92 % študentov v roku 2025 v porovnaní s 66 % v roku 2024). 88 % študentov využilo AI pri príprave školských заданий, najčastejšie pri vysvetľovaní pojmov, zhrnutí článkov a generovaní textov. Za najčastejší dôvod, prečo študenti siahajú po AI uviedli šetrenie času (51 %) a zlepšenie kvality práce (50 %). Od použitia AI ich odrádza najmä strach z obvinenia z podvádzania (53 %) [20]. V USA bol realizovaný prieskum Tyton Partners – *Time for Class 2024: Unlocking Access to Effective Digital Teaching & Learning* zameraný na využívanie AI u študentov i vyučujúcich. Výsledky poukazujú na fakt, že použitie AI vykazovalo 59 % študentov ako „regular users“ (na mesačnej báze a častejšie), pričom študenti predbehli učiteľov (40 %). Medzi pravidelnými užívateľmi platí za AI 44 % študentov a iba 13 % vyučujúcich [21]. Najreálnejšie na Slovensko zamerané dáta aktuálne nachádzame v prieskume ASAI – „AI na slovenských univerzitách: študenti ju chcú, školy zaostávajú“ (2025). Ide o prvý väčší prieskum medzi študentmi z 19 slovenských vysokých škôl. Viac než polovica z nich používa AI aspoň raz týždenne, zhruba 2/3 siahajú po ChatGPT [22].

Napriek širokému využívaniu AI a potenciálnym výhodám, ktoré ponúka, mnohí študenti vyjadrujú obavy o jej presnosť, spoľahlivosť a etické dôsledky. V prieskume Chegg 53 % študentov, ktorí používali AI na podporu svojho štúdia, vyjadrilo obavy z prijímania nesprávnych alebo nepresných informácií [19]. Táto obava je obzvlášť relevantná v kontexte vzdelávania, kde je presnosť a spoľahlivosť informácií mimoriadne dôležitá. Študenti tiež vyjadrili obavy o ochranu osobných údajov a potenciál AI oslabiť schopnosti kritického myslenia [23]. Ak sa študenti stanú príliš závislí od AI pri hľadaní odpovedí a plnení úloh, nemusia rozvinúť schopnosti kritického myslenia a riešenia problémov, ktoré sú nevyhnutné pre akademický úspech a budúcu kariéru. Okrem toho prieskum vykonaný na Tecnologico de Monterrey v Guadalajare zistil, že 55 % študentov verí, že AI môže negatívne ovplyvniť akademickú integritu [24]. V porovnaní s predchádzajúcimi formami podvádzania má AI dve špecifiká: je dostupná prakticky zadarmo a 24/7 a zanecháva veľmi málo jednoznačných „stôp“, ktoré by bolo možné objektívne dokázať. Zatiaľ čo pri klasickej plagiátorstve bolo riziko odhalenia relatívne vysoké a mnohým študentom postačovalo vedomie, že ich text prejde antiplagiátorským systémom, pri AI-podvádzaní je riziko sankcie vnímané ako menšie a dôkazné bremeno je pre univerzitu oveľa náročnejšie. Súčasne však vznikajú nové otázky týkajúce sa legitímnej a nelegitímnej pomoci. Je prípustné použiť AI na návrh osnovy textu? Na jazykovú korektúru? Na vytvorenie prvého draftu, ktorý študent následne prepracuje? Výskumy medzi študentmi aj vyučujúcimi ukazujú, že hranice sú veľmi nejasné a inštitucionálne pravidlá často meškajú za reálnou praxou [25].

AI neovplyvňuje iba technickú stránku podvádzania, ale aj hodnotovú rovinu akademického života. Stavia študentov pred otázku férovosti voči spolužiakom, pravdivosti voči vyučujúcim a zmyslu samotného vysokoškolského štúdia. Z pohľadu univerzít zároveň odhaľuje limity modelu, v ktorom sa štúdium posúva ku „komodite“ – ak je cieľom iba certifikát, pokušenie delegovať prácu na stroje logicky rastie. Preto viacerí autori navrhujú, aby diskusia o AI bola spojená s širšou diskusiou o hodnotách, zmysle

vzdelávania a etickej formácii študentov, nie iba s technickými zákazmi [10]. Napriek svojim potenciálnym výhodám vyvoláva využívanie AI dôležité etické a sociálne otázky. Patria medzi ne obavy o stratu pracovných miest, súkromie a zodpovednosť, ako aj možnosť zneužitia AI na škodlivé účely. Jedným z kľúčových hnacích motorov vývoja generatívnej AI je túžba zdokonaľiť tvorivý proces. Znalosť AI pre bežného človeka je schopnosť pochopiť, posúdiť, interagovať a robiť informované rozhodnutia týkajúce sa technológií v každodennom živote. Zahŕňa pochopenie základných princípov AI, rozpoznanie jej aplikácií, uvedomenie si jej etických, sociálnych a súkromných dôsledkov, ako aj pochopenie vplyvu a hodnoty AI na ľudí a ľudské emócie, a to všetko pri zodpovednom zaobchádzaní so systémami AI [17].

2 TEOLOGICKÝ A ANTROPOLOGICKÝ RÁMEC

Vývoj technológií, ktoré rešpektujú ľudskú dôstojnosť a slúžia človeku, má jasné dôsledky pre vzdelávacie inštitúcie a svet kultúry. Znásobením príležitostí na komunikáciu nám digitálne technológie umožnili stretávať sa novými spôsobmi. Naďalej však pretrvávajú potreba uvažovať o tom, k akému druhu vzťahov nás vedú. Mladí ľudia vyrastajú v kultúrnom prostredí preniknutom technológiami, a to vedie k diskusii o metódach výchovy, vyučovania a odbornej prípravy. Je potrebné, aby si používatelia všetkých vekových kategórií, najmä však mladí ľudia, osvojili kritický prístup pri používaní údajov a obsahu zhromaždeného na internete alebo vytvoreného systémami AI. Školy, univerzity a vedecké spoločnosti sú vyzvané, aby pomohli študentom a odborníkom spoznať sociálne a etické aspekty vývoja a používania technológií [26]. Digitálne technológie zásadne menia spôsob, akým študenti študujú, komunikujú a vytvárajú akademické výstupy. Vysokoškolské prostredie sa tak postupne stáva priestorom, kde sa stretáva biblické povolanie k pravde a svedectvu s pokušením k skrytému zneužívaniu technológií – od nenápadného kopírovania textov, cez sofistikované formy využívania AI, či kontraktového podvádžania. Tieto javy nemožno redukovať len na „porušenie študijného poriadku“, ale predstavujú hlbokú morálno-teologickú výzvu, ktorá sa dotýka samotného jadra biblického chápania pravdy, svedectva a dôstojnosti osoby.

V Písme je „pravda“ vždy vzťahová a zodpovedná vernosťou zmluve (Ex 20,16), pravdivým svedectvom pred komunitou, pravdou v láske (Ef 4,25). Ježiš vyžaduje integritu reči „áno – áno“ (Mt 5,37) a evanjelista Ján kontrastuje medzi svetlom a tmou: „Veď každý, kto zle robí, nenávidí svetlo a nejde na svetlo, aby jeho skutky neboli odhalené.“ (Jn 3,20). Online prostredia znižujú zábrany (anonymita, neviditeľnosť, asynchrónnosť), čo dáva príležitosť k nepoctivosti. „*Ôsme prikázanie zakazuje prekrúcať pravdu vo vzťahoch k druhým. Tento morálny predpis vyplýva z povolania svätého ľudu byť svedkom svojho Boha, ktorý je pravda a chce pravdu*“ (KKC 2464). Plagiátorstvo je formou nepravdivého svedectva o sebe, kedy sa študent vydáva za autora diela, ktoré v skutočnosti vytvoril niekto iný. Online podvádžanie je nepravdivým svedectvom o autorstve. Pri používaní AI sa do tohto reťazca pridáva aj rovina neistoty pôvodu textu. Preto je biblické volanie k pravde aj volaním k overiteľnosti a transparentnosti (priznaniu sa k využitiu AI).

Biblia spája spravodlivosť s férovými váhami a závažím (Prís 11,1), ktoré nedeformuje realitu v prospech jednotlivca. Plagiát je v digitálnom prostredí krádežou nehmotného dobra, kontraktové podvádžanie je predávaním/kupovaním klamstva. „*Človeku veľmi chutí nestatočne nadobudnutý chlieb, no nakoniec má plné ústa kameňa.*“ (Prís 20,17). Študent, ktorý získa hodnotenie alebo titul vďaka klamstvu, kradne príležitosť tým, ktorí pracovali poctivo. Štúdium je formou povolania, náplňou činnosti študenta. „*Čokoľvek robíte, robte z celej duše, ako Pánovi*“ (Kol 3,23). Ak študent podvádza pri štúdiu, obchádza námahu učenia. V biblickom jazyku nejde len o malý prehrešok voči školskému poriadku, ale o odmietnutie povolania k poctivej práci a o neúctu k vlastným talentom. Štúdium má zároveň asketické prvky, keďže učiť sa znamená znášať námahu, rásť v trpezlivosti, zodpovednosti a vytrvalosti. AI môže pomôcť efektívnejšie sa učiť, ale nemôže nahradiť tento charakterový rozmer. Podvádžanie narúša formáciu, študent tak prichádza o možnosť rozvoja čnosti vytrvalosti a statočnosti. Prís 6,6-8 poukazujú na obyčajného mravca ako vzor usporiadanej práce bez toho, aby ho niekto zvonka kontroloval. V kontexte akademickej integrity je cieľom formovanie študenta, ktorý pracuje poctivo aj vtedy, keď ho nik nevidí. 2 Sol 3,10 spájajú prácu so spoločenstvom a poukazuje na to, že ak niekto nechce pracovať, nech ani nejde. 1 Kor 6,12 a 10,23 učia, že kresťanská sloboda je o tom, čo osoží, nezotročuje a buduje druhých. Pri digitálnych technológiách a AI nejde len o to, či sú „dovolené“, ale či naozaj pomáhajú rásť, neberú slo-

bodú a nenarúšajú dôveru a spoločenstvo. Študent teda používa digitálne nástroje ako pomocníkov, nie ako náhradu poctivej práce a charakteru. V tom sa prejavuje biblická múdrosť v digitálnom veku. Cirkevné texty o AI zdôrazňujú dôstojnosť osoby, transparentnosť a zodpovednosť [26]. Katolícka sociálna náuka a najnovšie aj *Rome Call for AI Ethics* zdôrazňujú, že AI má slúžiť človeku, nie ho nahradiť a nesmie ohroziť ľudskú dôstojnosť, práva a rovnosť [27]. V univerzitnom prostredí z toho vyplýva, že AI je nástroj, nie „náhrada študenta“ – ak študent úplne prenesie premýšľanie a tvorbu na AI, zrieka sa rozvoja darov, ktoré dostal. Pri AI je kľúčová otázka antropológie, či AI nezakryje môj hlas, zodpovednosť a rast. „*Ak niekomu z vás chýba múdrosť, nech si prosí od Boha, ktorý dáva všetkým štedro a bez výčítky, a dostane ju.*“ (Jak 1,5).

3 RÁMEC TECHNO-MORÁLNEJ FORMÁCIE

Rámec techno-morálnej formácie vychádza z presvedčenia, že digitálne technológie už nie sú len neutrálne nástroje, ale prostredie, ktoré spoluvytvára spôsob, akým študenti myslia, vnímajú seba a druhých a rozhodujú sa v morálnych situáciách. Moderné technológie menia, čo je „ľahké“ a čo „náročné“, čo sa javí ako normálne a čo ako výnimka. Tým posúvajú aj hranice toho, čo považujeme za prijateľné správanie. Filozofia techniky upozorňuje, že technológie sú „morálne nasýtené“ – nielen sprostredkujú ľudské konanie, ale spoluurčujú morálne horizonty, v ktorých sa rozhodujeme [28]. Shannon Vallor v diele *Technology and the Virtues* hovorí, že v podmienkach rýchlo sa meniaceho techno-sociálneho prostredia už nestačí len aplikovať staré pravidlá na nové situácie, ale potrebujeme kultivovať „techno-morálne čnosti“, teda kvality charakteru, ktoré človeku umožnia žiť múdro a dobre uprostred digitálnych technológií. Nadväzuje pritom na tradíciu etiky čnosti (Aristoteles, konfucianstvo, budhizmus) a ukazuje, že stabilný charakter a morálne návyky sú kľúčom k tomu, aby technológie slúžili ľudskému dobru, nie ho rozkladali. Pre rámec techno-morálnej formácie to znamená, že cieľom nemá byť len „bezpečné“ ovládanie nástrojov, ale formovanie takého charakteru, ktorý vie tieto nástroje používať zodpovedne [29]. V teologickej perspektíve sa k tomu pridáva antropologické východisko: človek vytvorený na obraz Boha (Imago Dei) je povolaný využívať techniku tak, aby rešpektovala dôstojnosť osoby a slúžila spoločnému dobru. Brian Brock v knihe *Christian Ethics in a Technological Age* ukazuje, že technologická modernita má tendenciu predefinovať všetky oblasti života (vrátane tela, rodiny či práce) v kategóriách efektivity a riaditeľnosti, a preto je nevyhnutné znovu premyslieť, čo znamená byť človekom v prostredí, kde technológia preniká do každej sféry [30]. Craig M. Gay vo svojej práci *Modern Technology and the Human Future* interpretuje techniku ako skúšku kresťanského chápania človeka a povolania. Technológia môže podľa neho podporiť ľudské rozkvetnutie, ale aj podryť našu schopnosť žiť ako vtelené, vzťahové bytosti [31].

Z pohľadu hodnotovej formácie na vysokej škole to znamená, že digitálne technológie (od sociálnych sietí až po generatívnu AI) treba chápať ako priestor, v ktorom sa študenti učia nielen fakty a zručnosti, ale aj postoje k pravde, dôstojnosti a spravodlivosti. Heidi Campbell hovorí o „digitálnom náboženstve“ ako o technokultúrnom priestore, v ktorom sa prelínajú náboženské a digitálne praktiky a v ktorom sa vytvárajú nové identity, formy komunity a autority [32]. Podobne možno hovoriť aj o „digitálnej univerzite“. Nie je to len iná technická platforma, ale prostredie, ktoré mení štruktúru vzťahov, návykov a hodnôt. Ciele techno-morálnej formácie študentov vysokých škôl sa dajú formulovať na viacerých úrovniach. Kognitívnym cieľom je rozvinúť kritickú digitálnu gramotnosť: študenti majú rozumieť tomu, ako fungujú algoritmy, sociálne siete, generatívna AI, aké majú limity a aké riziká prinášajú (od dezinformácií po sledovanie a komodifikáciu pozornosti). Morálno-charakterovým cieľom je formovať čnosti, ktoré umožňujú tieto nástroje používať poctivo a spravodlivo – pravdivosť, zodpovednosť, odvahu, miernosť. Komunitným cieľom je budovať kultúru akademickej integrity a digitálnej zodpovednosti na úrovni celej univerzity, nielen prostredníctvom sankcií, ale aj pozitívnych vzorov a diskusií. Na katolíckych vysokých školách sa navyše pridáva spirituálno-existenciálny cieľ: pomôcť študentom prepojiť vieru s digitálnym životom a premýšľať, ako ich online návyky ovplyvňujú modlitbu, vzťahy a povolanie.

V tomto kontexte nadobúdajú klasické čnosti nový, digitálny rozmer. Rozvážnosť sa prejavuje ako schopnosť rozlišovať, kedy je používanie AI legitímnou podporou učenia a kedy už ide o delegovanie vlastnej práce. Patrí sem aj kritické hodnotenie dôveryhodnosti online zdrojov a vedomie, že „mať odpoveď“ neznamená ešte „rozumieť“. Spravodlivosť sa dotýka férovosti pri hodnotení, rešpektovania

autorských práv, ale aj vedomia, že nie všetci študenti majú rovnaký prístup k špičkovým digitálnym nástrojom – preto treba premýšľať o inklúzii a rovnosti príležitostí. Miernosť súvisí s reguláciou času online, zvládaním potenciálu sociálnych sietí a hier a disciplínou pri používaní technológií počas štúdia. Odvaha sa prejavuje v ochote odolať tlaku na podvádžanie – či už ide o contract cheating, AI alebo „všetci si nechávajú prácu napísať“. Na tieto klasické čnosti nadväzuje Vallorovej koncept „techno-morálnych čností“, ako sú techno-morálna pokora (vedomie vlastných limitov aj limitov AI), techno-morálna empatia (citlivosť voči dopadom digitálnych činov na druhých), digitálna trpezlivosť či občianska online zodpovednosť. Takto chápaný charakter sa neformuje abstraktne, ale v konkrétnych digitálnych praktikách – pri písaní prác s pomocou AI, pri komunikácii na sociálnych sieťach, pri zdieľaní citlivých informácií alebo pri participácii na verejnom diskurze [29]. Kľúčovým miestom techno-morálnej formácie sú práve tieto konkrétne oblasti digitálneho života študenta. Pri akademickej práci s AI ide o učenie sa transparentnosti (priznať, kde som AI použil), kritickej verifikácie (overovať fakty, nepreberať nekontrolované výstupy) a zodpovednosti za výsledný text či projekt, aj keď vznikol s podporou AI-nástrojov. V oblasti komunikácie a sociálnych sietí ide o kultúru diskusie bez nenávisťného obsahu, o rešpektovanie dôstojnosti iných a o uvedomenie si, že „digitálna stopa“ je formou svedectva o sebe a svojich hodnotách [32].

Žiadny rámec techno-morálnej formácie však nebude fungovať, ak sa zostaví len „pre študentov“. Brock zdôrazňuje, že samotné inštitúcie sú formované technologickou mentalitou, tendenciou vidieť ľudí, vzdelávanie a vzťahy primárne cez prizmu manažmentu a výkonu. Preto je potrebné myslieť aj na inštitucionálnu a kultúrnu dimenziu: kódexy akademickej integrity a digitálnej etiky, jasné a pochopiteľné politiky používania AI, vzdelávanie učiteľov a vedenia v oblasti digitálnej etiky, ako aj dizajn hodnotenia, ktorý podporuje poctivosť (integrity-by-design), nie len trestá podvádžanie [31]. Zaujímavým príkladom nadinštitucionálneho rámca je *Rome Call for AI Ethics*, ktorý formuluje šesť princípov zodpovedného rozvoja a používania AI – transparentnosť, inklúziu, zodpovednosť, nestrannosť, spoľahlivosť a bezpečnosť/súkromie. Dokument, podpísaný Pápežskou akadémiou pre život, reprezentantmi technologických firiem a ďalšími partnermi, zdôrazňuje, že technológia má slúžiť človeku a spoločnému dobru, nie len zisku alebo nahradeniu ľudskej práce. Tieto princípy sa dajú priamo preložiť do univerzitného prostredia – ako kritériá pre výber a implementáciu AI nástrojov v oblasti výučby, hodnotenia či administratívy [27].

ZÁVER

Digitalizácia zásadne mení vysokoškolské prostredie – nielen na úrovni nástrojov, ale ako nové morálne a kultúrne prostredie, v ktorom sa formuje identita študenta, vzťah k pravde a chápanie poctivej práce. Článok ukázal, že rozmach online nástrojov, predovšetkým umelej inteligencie robí z akademickej nečestnosti komplexný jav, ktorý nemožno riešiť len technickými kontrolnými mechanizmami a sankciami. Kľúčom je rámec techno-morálnej formácie, ktorý spája akademickú integritu s teologicko-antropologickým pohľadom na osobu a s rozvojom čností v konkrétnych digitálnych praktikách. Pre univerzity z toho vyplýva potreba prepájať jasné pravidlá používania umelej inteligencie, aktualizáciu v hodnotení a systematickú hodnotovú a duchovnú formáciu študentov. Len tak sa digitálne technológie stanú priestorom rastu v pravde, spravodlivosti a dôstojnosti, a nie urýchľovačom podvádžania a erózie dôvery vo vysokoškolské vzdelávanie. Nejde len o „bezpečné používanie technológií“, ale o dlhodobé formovanie ľudí, ktorí budú schopní v digitálnom svete hľadať pravdu, slúžiť spravodlivosti a chrániť dôstojnosť seba i druhých.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] SABRIA, David. (2020). Die Sehensucht nach dem nächsten Klick: Medienresilienz – wie wir glücklich werden in einer digitalen Welt. – Ostfildern: Patmos Verlag, ISBN 978-3-8436-1292-0, 145 s.
- [2] PRENSKY, Marc. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants (Part 1). In: On the Horizon [online]. roč. 9, č. 5, s. 1–6. DOI: 10.1108/10748120110424816. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1108/10748120110424816> [cit. 2026-02-03].

- [3] BREATAG, Tracey. (2016). Defining Academic Integrity: International Perspectives – Introduction. In: BREATAG, Tracey (ed.). *Handbook of Academic Integrity*. Singapore: Springer. s. 3-6. ISBN 978-981-287-097-1. https://doi.org/10.1007/978-981-287-098-8_76
- [4] GOVER, Anna. (2024). *Academic Integrity*. – Brussels: ENQA, ISBN 978-2-9602852-9-1, 30 s.
- [5] ARIELY, Dan. (2012). *The (Honest) Truth About Dishonesty: How We Lie to Everyone – Especially Ourselves*. – New York: Harper Collins, ISBN 978-0-007-50672-9, 314 s.
- [6] BRIMBLE, Mark (2016). Why Students Cheat. An Exploration of the Motivators of Student Academic Dishonesty in Higher Education. In: BREATAG, Tracey (ed.). *Handbook of Academic Integrity*. Singapore: Springer. s. 365-382. ISBN 978-981-287-097-1. https://doi.org/10.1007/978-981-287-098-8_58
- [7] McCABE, L. Donald. – BUTTERFIELD, D. Kenneth – TREVINO, K. Linda (2012). *Cheating in college : why students do it and what educators can do about it*. – Baltimore: John Hopkins University Press, ISBN 978-1-4214-0716-6, 240 s.
- [8] Plagiarism Spectrum: 10 Types of Plagiarism. [online]. Dostupné na internete: <https://go.turnitin.com/paper/10-types-of-plagiarism> [cit. 2026-02-03].
- [9] LIPSON, M. Steven – KARTHIKEYAN, Laina. (2016). The Art of Cheating in the 21st Millennium. In: *International Journal of Education*, ISSN 1948-5476, roč. 8, č 2, s. 48-72. <https://doi.org/10.5296/ije.v8i2.9117>
- [10] MacFARLANE, Bruce – ZHANG, Jingjing – PUN, Annie. (2014). Academic integrity: A review of the literature. In: *Studies in Higher Education*. roč. 39, č. 2, s. 339–358. <https://doi.org/10.1080/03075079.2012.709495>
- [11] DAWSON, Philip – SUTHERLAND-SMITH, Wendy. (2017). Can markers detect contract cheating? Results from a pilot study. In: *Assessment & Evaluation in Higher Education*, roč. 43, č. 2, s. 286–293. <https://doi.org/10.1080/02602938.2017.1336746>
- [12] NEWTON, M. Philip – LANG, Christopher. (2016). Custom Essay Writers, Freelancers, and Other Paid Third Parties. In: BREATAG, Tracey (ed.). *Handbook of Academic Integrity*. Singapore: Springer. s. 249-271. ISBN 978-981-287-097-1. <https://doi.org/10.1007/978-981-287-098-8>
- [13] DAWSON, Philip. (2022). The prevention of contract cheating in an online environment. [online]. TEQSA. Dostupné na internete: <https://www.teqsa.gov.au/preventing-contract-cheating/what-contract-cheating-and-methods-reduce-it> [cit. 2026-02-03].
- [14] HOLDEN, L. Olivia – NORRIS, E. Meghan – KUHLMEIER, A. Valerie. (2021). Academic Integrity in Online Assessment: A Research Review. In: *Frontiers in Education* [online]. roč. 6. DOI: 10.3389/feduc.2021.639814. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.639814> [cit. 2026-02-03].
- [15] BECKER, D. – CONNOLLY Janice., LENTZ, Paula – MORRISON, Joline. (2006). Using the Business Fraud triangle to Predict Academic Dishonesty Among Business Students. In: *Academy of Educational Leadership*. ISSN 1095-6328, roč. 10, č. 1, s. 37–52.
- [16] MILES, Paula – CAMPBELL, Martin – RUXTON, D. Graeme. (2022). Why Students Cheat and How Understanding This Can Help Reduce the Frequency of Academic Misconduct in Higher Education: A Literature Review. In: *Journal of Undergraduate Neuroscience Education*. roč. 20, č. 2, s. 150–160. <https://doi.org/10.59390/LXMJ2920>. Dostupné na internete: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10653228/> [cit. 2026-02-03].
- [17] KA YUK CHAN, Cecilia, COLLOTON, Tom. (2024) *Generative AI in Higher Education*. – London: Routledge, ISBN: 978-1-003-45902-6, 286 s. <https://doi.org/10.4324/9781003459026>
- [18] DEC. (2024). Digital Education Council Global AI Student Survey 2024. [online]. Dostupné na internete: <https://www.digitaleducationcouncil.com/post/digital-education-council-global-ai-student-survey-2024> [cit. 2026-02-03].
- [19] CHEGG. (2025). Global Student Survey 2025. [online]. Dostupné na internete: <https://www.chegg.org/global-student-survey-2025> [cit. 2026-02-03].
- [20] FREEMAN, Josh. (2025). HEPI/Kortext Generative Student AI survey 2025. [online]. Dostupné na internete: <https://www.hepi.ac.uk/reports/student-generative-ai-survey-2025/> [cit. 2026-02-03].

- [21] TYTON PARTNERS. (2024). Time for Class 2024: Unlocking Access to Effective Digital Teaching & Learning. [online]. Dostupné na internete: <https://tytonpartners.com/time-for-class-2024/> [cit. 2026-02-03].
- [22] ASAI. (2025). AI na slovenských univerzitách: študenti ju chcú, školy zaostávajú. [online]. Dostupné na internete: <https://www.asai.sk/clanky/ai-na-slovenskych-univerzitach-studenti-ju-chcu-skoly-zaostavaju-asai-prinasa-prvy-hybridny-prieskum-a-vyzvu-na-spolupracu/> [cit. 2026-02-03].
- [23] MOWREADER, Ashley. (2024). Survey: When Should College Students Use AI?. [online]. Dostupné na internete: <https://www.insidehighered.com/news/student-success/academic-life/2024/09/16/college-students-uncertain-about-ai-policies> [cit. 2026-02-03].
- [24] MARÍN, Mauro Rodríguez. (2025). AI in Higher Education: A Revolution or a Risk?. [online]. Dostupné na internete: <https://observatory.tec.mx/edu-bits-2/ai-in-higher-education-a-revolution-or-a-risk/> [cit. 2026-02-03].
- [25] KOHLER, Carmen – HARTIG, Johannes. (2024). ChatGPT in higher education: Measurement instruments to assess student knowledge, usage and attitude. In: Contemporary Educational Technology [online]. roč. 16, č. 4, s. 1-15. DOI: 10.30935/cedtech/15144. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.30935/cedtech/15144> [cit. 2026-02-03].
- [26] FRANTIŠEK. (2024). Posolstvo Svätého Otca Františka na 57. svetový deň pokoja 1. január 2024. [online]. Dostupné na internete: <https://www.kbs.sk/pdf/FR01/FR01Pokoj2024.pdf> [cit. 2026-02-03].
- [27] RenAIssance Foundation. (2024). Rome Call for AI Ethics. [online]. Dostupné na internete: <https://www.romecall.org/the-call/> [cit. 2026-02-03].
- [28] VERBEEK, Peter-Paul. (2011). *Moralizing Technology: Understanding and Designing the Morality of Things*. – Chicago: University of Chicago Press, ISBN 978-0-226-85293-4, 184 s. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226852904.001.0001>
- [29] VALLOR, Shannon. (2016). *Technology and the Virtues: A Philosophical Guide to a Future Worth Wanting*. – Oxford: Oxford University Press, ISBN 978-0-1904-9851-1, 309 s. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780190498511.001.0001>
- [30] BROCK, Brian. (2010). *Christian Ethics in a Technological Age*. – Grand Rapids: Eerdmans. ISBN 978-0-8028-6517-5, 408 s.
- [31] GAY, M. Craig. (2018). *Modern Technology and the Human Future: A Christian Appraisal*. Downers Grove: IVP Academic, ISBN 978-0-8308-5220-8, 254 s.
- [32] CAMPBELL, A. Heidi. (2012). *Digital Religion: Understanding Religious Practice in New Media Worlds*. – London: Routledge, ISBN 978-0-2030-8486-1, 288 s.